

При обрахунку показників розвитку сільських територій визначаються велика кількість показників, які є неспівмірними та різномасштабними, а також із різнонаправленою дією. Тому одним із способів перетворення абсолютних показників у порівняльні індикатори є їх перерахунок в розрахунок на одну особу населення (оскільки всі території і регіони різні з відповідною їм величиною території та жителів). Відносні ж показники відобразатимуться у коефіцієнтах чи відсотках без відповідного перетворення. Величина розрахованих інтегральних показників дає можливість визначити рейтинг сільських територій України за рівнем розвитку та з'ясувати можливі причини відхилень в межах того чи іншого регіону держави.

Таким чином, виконання відображених вимог та умов може забезпечити як ефективність проведеної оцінки, так і надійності отриманих результатів для прийняття подальших рішень в системі управління розвитком сільських територій.

Література

1. Сава А.П. Обґрунтування економічного розвитку через призму процесу управління і регулювання // Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності підприємств в умовах інституційних трансформацій : монографія / Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло [та ін.]. – Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2017. – С. 294- 304.

2. Нижник Н.Р. Державне регулювання територіального розвитку / зб. наук. пр. ОФ УАДУ. – Одеса: ОЦНТЕІ, 1998. – С.38-42.

3. Ксьонжик І. В. Методологічні засади впливу рівня інфраструктурного забезпечення на динаміку соціально-економічного розвитку сільських територій / І. В. Ксьонжик // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : Причорноморська регіональна наук.-практ. конф. професорсько-викладацького складу, 23-25 квітня 2014 р. – Миколаїв: МНАУ, 2014. – С. 7-8.

Ірина СОЛОВЕЙ

здобувач

Тернопільський національний економічний університет

Іван СОЛОВЕЙ

к.т.н., доцент

Відокремлений підрозділ Національного університету

біоресурсів і природокористування України

«Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани

НАУКОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ПШЕНИЦІ В РЕГІОНІ

Важливим напрямком підвищення конкурентоспроможності зернового господарства є підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення та інтенсифікація виробництва зерна на інноваційній основі. Все це дасть змогу підприємствам застосовувати інноваційні, ресурсозберігаючі технології вирощування і зберігання зерна, виконувати виробничі процеси у рекомендовані терміни, не допускати втрат врожаю при його збиранні.

Зазначимо, що для виробництва запланованого валового збору зерна (71-80 млн т на 2015-2018 рр.) сільськогосподарським підприємствам України технологічна потреба становить: понад 400 тис. тракторів; 75-80 тис. комбайнів; 151 тис. плугів; 210 тис. культиваторів; 102,5 тис. зернових сівалок; 50,8 зерноочисних машин та інших технологічних засобів [1].

Потреба названої кількості технічних засобів є у 205 рази більшою від наявної техніки у агропідприємствах [2]. При цьому понад 80% наявної техніки відпрацювала амортизаційні терміни, що обумовлює нагальну потребу збільшення обсягів ремонтних робіт і придбання нової якісної техніки.

Придбання сільськогосподарської техніки передбачається за рахунок: часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва; державного лізингового фонду; довгострокових кредитів; кредитів комерційних банків; власних коштів [3].

Враховуючи потужний вплив матеріально-технічного забезпечення (інтенсифікації) на економічну ефективність і конкурентоспроможність зернової галузі, важливо обґрунтувати найефективніші параметри інтенсифікації на виробництві зерна у підприємствах Тернопільської області. З цією метою проведено групування районів за рівнем витрат з розрахунку на 1 га зібраної площі пшениці за 2013-2015 рр. Тернопільської області. (табл. 1).

Дослідження показали, що рівень інтенсифікації та урожайності пшениці перебувають у тісній залежності. Так, наприклад, із підвищенням рівня витрат коштів з розрахунку на 1 га зібраної площі пшениці також збільшується і урожайність. Найвища урожайність пшениці (58 ц/га) досягнута у підприємствах четвертої групи із рівнем витрат на 1 га зібраної площі зерна – 9000-12000 грн.

Порівняно меншу урожайність (54,9 ц/га) досягнуто у підприємствах третьої групи, в якій рівень витрат з розрахунку на 1 га зібраної площі становив 6000-9000 грн. Таких параметрів інтенсифікації та урожайності досягли тільки 18 виробників зерна, що свідчить про низьку частку 25,6 % підприємств, забезпечених раціональним рівнем вкладення коштів у виробництво зерна пшениці. Водночас 70,6 % виробників мають недостатній рівень інвестицій у виробництво зерна пшениці, а 39 % підприємств використовують свої кошти не раціонально, тобто в них рівень витрат на 1 га зібраної площі пшениці перевищує 12 тис. грн. Ці підприємства мають нижчий рівень урожайності пшениці, найвищу виробничу і повну собівартість зерна, що свідчить про нераціональне використання наявних виробничих ресурсів у зерновій галузі. Варто зазначити, що при найменшому рівні витрат (2092 грн) на 1 га зібраної площі, підприємства першої групи були збиткові. Основною причиною збитковості зернової галузі, як показав аналіз, була найменша ціна реалізації пшениці (140,8 грн/ц) і низький рівень урожайності (37 ц/га).

Таблиця 1

Вплив інтенсифікації на економічну ефективність та конкурентоспроможність виробництва і збуту пшениці у підприємствах Тернопільської області за 2013-2015 рр.

Показники	Групи витрат на 1 га зібраної площі пшениці, грн					В середньому по групах
	I до 3000	II 3001-6000	III 6001-9000	IV 9001-12000	V 12001 і більше	
Кількість районороків, один.	6	30	9	4	2	51
Середні витрати на 1 га зібраної площі зерна, грн	2092	4544	8524	10323	12149	5841
Урожайність пшениці, ц/га	37,0	43,9	54,9	58,2	50,0	39,7
Продано пшениці на 1 га зібраної площі, ц	13,4	28,5	44,9	52,8	60,5	34,2
Виробнича собівартість 1 ц пшениці, грн	56,55	103,44	137,07	177,61	243,05	154,31
Повна собівартість 1 ц проданої пшениці, грн	142,76	161,15	161,83	170,79	198,91	166,05
Ціна 1 ц проданого зерна, грн	140,80	175,06	179,65	215,45	248,10	188,74
Прибуток (збиток), грн на 1 ц проданого зерна	-1,96	13,91	17,82	44,66	49,19	22,69
на 1 га зібраної площі	-26,3	396	800	2358	2976	776
Коефіцієнт дохідності, балів	0,99	1,09	1,11	1,27	1,25	1,14
Рентабельність реалізованого зерна пшениці, %	-1,4	7,9	9,9	20,7	19,8	12,0

Таким чином інтенсифікація здійснює вагомий вплив на економічну ефективність вирощування зернових культур, сприяє підвищенню їх урожайності, допомагає досягти

рекомендованих обсягів виробництва й збуту зернової продукції, поліпшення конкурентоспроможності зерна в регіоні.

Література

1. Скоцик В.Є. Технічне оснащення – основа високотехнологічного виробництва продукції рослинництва. Економіка і регіон. 2013. № 3. С. 99-103.
2. Саблук П.Т. Становлення аграрної політики в Україні / П.Т. Саблук // Економіка АПК. – 2006. – № 1. – С. 3-7.
3. Хомуляк Т.І. Сучасний стан і перспективи лізингу в агропромисловому секторі / Т.І. Хомуляк // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2013. – № 2. – С. 252-258.

Олег ШЕВЧЕНКО

директор Проектного офісу
Київський національний університет технологій та дизайну

КОНТРОЛЬНИЙ ПІДМЕХАНІЗМ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ У СИСТЕМІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Враховуючи особливості дефініції категорій «механізм управління» та «механізм державного управління», пропонуємо розглядати контрольний підмеханізм як сукупність функцій контролю й моніторингу діяльності суб'єктів управління енергозбереженням різних рівнів, що реалізується через формування інформаційної бази даних про ефективність дії механізму управління енергозбереженням у системі закладів вищої освіти (МУЕСЗВО) та реалізацію політики енергозбереження.

Контроль та нагляд у сфері енергозбереження забезпечують Кабінет Міністрів України, НКРЕКП, Держенергоефективності.

Державне агенство з енергоефективності та енергозбереження України здійснює контроль і моніторинг в розрізі визначених завдань його діяльності, тому можна виділити аступні блоки контрольного підмеханізму управління енергозбереженням:

- Блок 1 «Залучення до діяльності з енергозбереження»;
- Блок 2 «Державна реєстрація»;
- Блок 3 «Акредитація та реалізація діяльності з енергозбереження»;
- Блок 4 «Моніторинг у сфері енергозбереження»;
- Блок 5 «Контроль у сфері енергозбереження».

Держенергоефективності здійснює видачу наказів організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання [1].

В межах першого блоку «Залучення до діяльності з енергозбереження» здійснюється розробка та виконання Національного плану дій з енергоефективності до 2020 року, Національного плану дій з відновлюваної енергетики до 2020 року, Планів заходів щодо транспозиції європейських директив у сферах енергоефективності та відновлюваної енергетики, підготовка регламентів у сферах енергоефективності та енергозбереження, Плану заходів з впровадження систем енергоменеджменту у бюджетних установах, Дорожньої карти нормативно-правового забезпечення розвитку сфер енергоефективності та відновлюваної енергетики.

Державна реєстрація передбачає оприлюднення інформації про іноземних партнерів Держенергоефективності; ведення реєстру альтернативних видів палив; надання гарантій походження енергії, виробленої з ВДЕ та в процесі когенерації; створення і ведення бази даних інвестиційних проектів та технічних рішень; ведення реєстру когенераційних установок; реєстрацію ЕСКО-компаній, договорів тощо.

Згідно блоку «Акредитація та реалізація діяльності з енергозбереження». Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади розробляють та погоджують з Держенергоефективності програми зменшення споживання енергоресурсів бюджетними